LŠTA pranešimas
2025 m. gegužės 9 d.

KIEK DAR LAIKO BŪSIME CENTRINIO ŠILDYMO ĮKAITAIS?

Pavadinime panaudotas Vilniuje vykusios parodos, skirtos sovietmečio kritikai, moto. Nors daugelis sovietmečio reliktų jau nugrimzdo į praeitį, deja, kai kurie elementai vis dar sutinkami Lietuvos daugiabučiuose. Vienas tokių – šildymo (tiksliau, nešildymo) tvarka. Kada pradėti ar baigti „visuotinai“ šildyti pastatus, realiai sprendžia kiekvienos savivaldybės meras. Tuo pat metu teisės aktai reikalauja, kad toks sprendimas nepažeistų gyventojų teisės gyventi higieniškomis sąlygomis – tai yra, kad temperatūra gyvenamosiose patalpose būtų palaikoma 18–22 °C ribose.

Ar įmanoma suderinti šiuos du dalykus – „šildymo išjungimą“ visam miestui ir nustatytos temperatūros palaikymą ne tik kiekviename pastate, bet ir kiekviename kambaryje? Jie atrodo nesuderinami. O kaip šis prieštaravimas sprendžiamas kitose šalyse, kur plačiai naudojamas centralizuotas šildymas?

Ką daro Europa?

Danijoje oficialus šildymo sezonas prasideda spalio 1 d. ir baigiasi gegužės 15 d.

Estijoje nėra šildymo sezono pradžios ir pabaigos reglamentavimo. Kiekvienas pastato savininkas gali pradėti ir baigti šildytis pagal poreikį – šilumos punktai pastatų viduje suteikia tokią galimybę. Savivaldybės sprendžia nebent dėl ikimokyklinio ugdymo įstaigų šildymo.

Islandijoje beveik visi pastatai šildomi centralizuotai visus metus.

Latvijoje šildymo sezonas neskelbiamas – šildyti pastatus pradedama pagal poreikį. Daugelis vartotojų gali naudotis šildymo paslauga visus metus be atskiro reglamentavimo. Už šildymą atsako pastato valdytojas.

Lenkijoje šildymo sezonas neapibrėžtas datomis – paprastai jis prasideda rugsėjo pabaigoje ir trunka iki balandžio pradžios.

Suomijoje šildoma tada, kai yra poreikis – paprastai nuo rugsėjo arba spalio iki balandžio ar gegužės. Šildymas pradedamas, kai paros vidutinė lauko temperatūra nukrenta iki 15–17 °C. Šildymas patalpose automatiškai reguliuojamas termostatais.

Švedijoje nėra fiksuoto šildymo sezono – viskas priklauso nuo oro sąlygų ir individualių pageidavimų. Paprastai šildymas pradedamas ne vėliau kaip lapkritį, o baigiamas balandį.

Vokietijoje nėra teisės aktų, reglamentuojančių šildymo sezono pradžią ir pabaigą, tačiau praktiškai jis dažnai trunka nuo spalio 1 d. iki balandžio 30 d., su galimomis išimtimis regionuose.

Apibendrinant Europos Sąjungos šalių praktiką, matyti, kad centralizuoto šildymo sezono skelbimas dažniausiai neegzistuoja. Vietoje to reglamentuojamas tik minimalus laikotarpis, per kurį centrinis

šildymas turi būti prieinamas. Toliau šilumos poreikį reguliuoja pati pastato šildymo sistema – automatiškai, per kiekviename name įrengtą šilumos punktą. Moderniuose pastatuose papildomai įrengiamas individualus šildymo reguliavimas termostatais kiekvienoje patalpoje.

O kokia situacija Lietuvoje?

Kaip ir daugelyje šalių, Lietuvoje centralizuotai tiekiama šiluma prieinama ištisus metus – ji naudojama ir karšto vandens ruošimui bei temperatūros palaikymui. Praktiškai visuose centralizuotai šildomuose pastatuose veikia šilumos punktai, reguliuojantys šildymo režimą individualiai pagal lauko temperatūrą. Tačiau skirtingai nei daugelyje Vakarų šalių, Lietuvoje sprendimą dėl šildymo priima ne pastato valdytojas ar jo samdomas šildymo sistemos prižiūrėtojas, o savivaldybės meras. Bet kas geriau žino konkretaus pastato poreikius?

Ar galėtume šildymą organizuoti kaip Vakarų Europos šalys?

Iš esmės – taip. Daugiau kaip 90 % šilumos punktų Lietuvos daugiabučiuose yra automatizuoti ir gali tiksliai palaikyti šildymą pagal lauko temperatūrą. Daugelyje miestų šildymas jau visiškai automatizuotas – telikę pavieniai pastatai. Tokiuose miestuose šildymo sezono skelbimas tampa techniniu požiūriu beprasmis. Net jei mieste vis dar yra senųjų „elevatorinių“ šilumos punktų, juos taip pat gali reguliuoti pastatų valdytojai. Dar geriau – juos galutinai automatizuoti. Juolab kad valstybė gyventojams padengia iki 70 % tokių modernizavimo išlaidų. Beje, kas penktas Lietuvos daugiabutis jau turi individualaus šildymo reguliatorius ir butuose.

Problemos – labiau teisinės nei techninės.

Pavyzdžiui, kompensacijos už šildymą siejamos su formalia šildymo sezono pradžia ir pabaiga. Reikėtų suteikti pastato valdytojui ar šildymo sistemos prižiūrėtojui pareigą užtikrinti higienos normomis nustatytą temperatūrą patalpose – ir tiek. Patirtis rodo, kad balsavimas dėl šildymo tarp gyventojų dažnai nėra objektyvus: vieni gyvena pietinėje pastato pusėje, kiti – šiaurinėje; vieni gauna kompensacijas, kiti ne; vieni taupo, kiti augina mažus vaikus, treti – nuomoja butą. Higienos sąlygos turi būti užtikrinamos visiems, visada.

O gal tai labai brangu?

Jeigu pavasario mėnesio šildymo išlaidas padalytume iš parų skaičiaus, matytume, kad paros šildymas butui kainuoja apie 1 eurą. Elektriniai šildytuvai ir papildomai sunaudota elektra kainuoja daugiau. Nekalbant jau apie vaistus ar ligas.

Būtina keisti teisinį reguliavimą

Akivaizdu – dabartinė situacija nenormali ir būtina ją keisti. Atsižvelgiant į pastarųjų metų patirtį su šildymo sezono pabaigimais, pratęsimais ir užbaigimais, būtina keisti teisinį reguliavimą, prisitaikant prie gyvenimo realijų. Problemą „mėtant kaip karštą bulvę“ iš valstybės įstaigų svivaldybėms, jos išspręsti neįmanoma – kaip ir valdininkų atsirašinėjimu ar nenoru ką nors keisti.